

Autores

Rosa Colomer i Ester Franquesa
TERMCAT, Centre de Terminologia

Amb aquestes entrevistes cloem el torn obert de paraula a usuaris de la terminologia que vam encetar en el número anterior. Com recordareu, ens proposàvem de parlar amb professionals que en la seva feina s'ocupessin del tractament d'informació especialitzada. Així, hem pogut conèixer les opinions de persones que treballen en els àmbits de la documentació, el periodisme, l'ensenyament universitari, la recerca, el desenvolupament de sistemes d'intel·ligència artificial i el processament informàtic del coneixement científic. Persones que comparteixen una mateixa matèria de treball però que es diferencien pel que fa a procedència geogràfica, llengua primera, formació i entorn professional.

Les percepcions de la realitat dels entrevistats no sempre han estat coincidents. Naturalment, es tracta de punts de vista subjectius i referits a una situació concreta, amb un valor testimonial però no per això exempts d'una certa representativitat. Confiam que les valoracions positives que hem rebut sobre l'ús del català en aquests àmbits d'especialitat ens animin a continuar-hi treballant i que les mancances que encara hi ha en determinats sectors ens esperonin a posar-hi més empenta i recursos per fer possible la incorporació plena de la nostra llengua en la societat de la informació.

**Josep Lluís González
Moreno-Navarro**

Doctor en arquitectura per l'Escola Superior d'Arquitectura de Barcelona de la Universitat Politècnica de Catalunya, és professor d'aquesta universitat des de 1976 i catedràtic des de 1992. Col·labora també com a professor en màsters i cursos de postgrau de diverses universitats espanyoles. Ha elaborat estudis sobre edificis històrics com l'Hospital de Sant Pau, el Palau Güell o la Casa Botines de León, presentats en congressos i simposis realitzats a Barcelona, Madrid, Sant Sebastià, Roma, Milà, Creta, Mar del Plata, etc., i publicats a les revistes *Informes de la Construcción*, *Quaderns Científics i Tècnics* i *Loggia*, entre d'altres. És coautor de l'obra d'introducció a la construcció *Claves del construir arquitectónico*, que va ser publicada en català el 1997 amb el títol *Les claus per a construir l'arquitectura*. També és coautor del *Diccionari visual de la construcció*.

Quin ús es fa del català en el teu àmbit professional? És la llengua utilitzada habitualment en classes, exàmens, conferències, projectes, treballs, publicacions, etc.?

En les activitats professionals i docents en què participo i que es desenvolupen a Catalunya, es pot dir que el català és la llengua utilitzada pràcticament en el 100% de les ocasions. Només hi ha una excepció: les classes en què hi pot haver alumnes de programes d'intercanvi, com ara Sòcrates. Almenys al principi de la seva estada a Catalunya no se'ls pot demanar que entenguin el català. Com que crec que aquests intercanvis són fonamentals per als nostres alumnes, s'han d'afavorir al màxim i, en conseqüència, cal facilitar l'estada als que vénen de fora. Si més no per ara, penso així.

El fet que avui la comunicació científica i tèc-

nica internacional es desenvolupi majoritàriament en anglès dificulta l'ús del català? Com intervé el castellà en aquest escenari?

El problema no és tant que l'anglès sigui la llengua de comunicació internacional (problema que en tot cas no afectaria només el català sinó totes les llengües, llevat de l'anglès) sinó que els catalans, per relacionar-nos cap enfora, hem de fer servir obligatòriament una altra llengua. Normalment, les comunicacions adreçades a l'àmbit internacional s'escriuen en castellà i en anglès, ja que és la combinació que assegura una major difusió. En aquest cas, només s'utilitza també el català si, a més, s'han de publicar en algun mitjà adreçat exclusivament a l'àmbit catalanoparlant.

A l'hora d'utilitzar el català en les teves comunicacions especialitzades sents que pots expressar-ho tot sense dificultats? Creus que la teva percepció és generalitzable als professionals del teu àmbit?

Les dificultats principals poden venir de la manca de terminologia. A mi, personalment, no em costa més del que em costa el llenguatge comú, potser fins i tot menys, però el meu cas no és generalitzable. La meua dedicació com a professor precisament d'aquests temes i la meua participa-

ció en l'elaboració de diccionaris m'han donat una base terminològica més àmplia de l'habitual.

Creus que hi ha prou terminologia tècnica disponible en català a la teva especialitat? Tots els conceptes científics que ens arriben a través de l'anglès o del castellà tenen traducció en català?

Sí, tot i que encara s'han de resoldre casos que no han trobat la seva expressió definitiva, ja que continuen sent mots descriptius en comptes de termes. La polisèmia és el pitjor enemic de la comunicació precisa. Si el català fos tan pragmàtic com l'anglès i no tingués por dels neologismes que es poden qualificar d'anglicismes o castellanismes, no hi hauria cap problema. S'ha d'entendre que el problema del català no és prioritàriament la terminologia, sinó la pèrdua d'expressions fetes, d'estructures

sintàctiques o de fonètica o d'altres aspectes de la llengua més en perill que el lèxic.

Quines eines t'ajuden més a l'hora d'utilitzar el català? Quines no hi són i penses que podrien ser-te útils?

Qualsevol eina, en paper, electrònica, etc., que resolgui de debò (que encara no està resolt) el problema de l'equivalència dels termes entre català, castellà, francès i anglès. Però sobretot, i seguint l'argument de la resposta anterior, caldria desenvolupar instruments que ensenyessin a parlar; és a dir, a donar nom a diferents elements de l'edificació, a les eines dels oficis i, especialment, a recuperar les expressions genuïnes del català, com ara «morir a no res» ('enllaçar dos plans amb una superfície tangent a tots dos') i tantes d'altres. I per això són molt útils, més que els alfabètics, els diccionaris visuals o, encara millor, els temàtics.

Quin ús es fa del català en el teu àmbit professional? És la llengua utilitzada habitualment en programaris, manuals, documents, reunions, demostracions, etc.?

Només en alguns documents, reunions i demostracions. No s'utilitza en el programari en general llevat de productes en què pot seleccionar-se alternativament el castellà i el català.

El fet que avui la comunicació tècnica internacional es desenvolupi majoritàriament en anglès dificulta l'ús del català? Com intervé el castellà en aquest escenari?

Crec que dificulta l'ús de qualsevol llengua, tant del català a Catalunya com del francès a França. Pel que fa al castellà la intervenció és menor, ja que la percepció com a observador extern dels efectes de les accions dels ens reguladors per a la preservació de la llengua davant de les influències d'anglicismes és la d'observar que hi són presents en menor escala com a conseqüència d'un menor esforç en la creació de nova terminologia.

A l'hora d'utilitzar el català en les teves comunicacions tècniques, sents que pots expressar-ho tot sense dificultats? Creus que la teva percepció és generalitzable als professionals del teu àmbit?

No acostumo a utilitzar el català en les meves comunicacions tècniques. No estic capacitada per fer-ho amb precisió ni cor-

recció, i aprofito l'escenari plural del bilingüisme harmònic a Catalunya.

Creus que hi ha prou terminologia tècnica disponible en català a la teva especialitat? Tots els conceptes que ens arriben a través de l'anglès o del castellà tenen traducció en català?

No. Però crec que l'esforç terminològic en català per crear contínuament substituïts dels anglicismes en la branca de les tecnologies de la informació i de la informàtica, com també en les ciències bàsiques, matemàtiques i física, és més gran.

Quines eines t'ajuden més a l'hora d'utilitzar el català? Quines no hi són i penses que podrien ser-te útils?

Com que no utilitzo el català, m'és difícil de definir les eines de més utilitat.

Regina Llopis Rivas

Doctora en matemàtiques per la Universitat de Berkeley (Califòrnia, EUA), ha cursat estudis de postgrau en gestió i direcció empresarial. Ha estat professora de la Universitat Central i la Universitat Simón Bolívar de Veneçuela, i de la Universitat de Berkeley, entre d'altres, i ha dirigit tesis de grau i postgrau sobre còmput algebraic i simbòlic en ordinadors. Des de 1988 és consellera delegada i directora general d'Aplicaciones en Informática Avanzada (AIA), empresa de consultoria i enginyeria de desenvolupament de programari, especialitzada en la transformació de la informació en coneixement, mitjançant tecnologia d'intel·ligència artificial. Ha dirigit nombrosos projectes, desenvolupant sistemes experts per a empreses diverses (ENHER, FECSA, Siemens, Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona, Gas Natural, ONCE, etc.). Recentment comparteix, com a directora general, la direcció del Parc Científic de la Universitat de Barcelona.

Ferran Sanz Carreras

Doctor en química per la Universitat Autònoma de Barcelona, actualment és cap de la Unitat d'Informàtica Mèdica de l'Institut Municipal d'Investigació Mèdica de Barcelona (IMIM) i professor titular de bioestadística i informàtica mèdica de la Facultat de Ciències de la Salut i de la Vida de la Universitat Pompeu Fabra.

És el coordinador de diversos projectes finançats per la Unió Europea sobre telemàtica aplicada a la salut. És vicepresident de la Societat Espanyola de Química Terapèutica i membre també del comitè executiu de la Federació Europea de Química Terapèutica. Ha presidit el comitè organitzador del X Simposi Europeu sobre QSAR i Modelatge Molecular, celebrat a Barcelona el 1994. Membre del consell de redacció de diverses revistes científiques internacionals, ha publicat més de 60 articles científics en revistes biomèdiques indexades.

Quin ús es fa del català en el teu àmbit professional? És la llengua utilitzada habitualment en projectes, publicacions, conferències, classes, seminaris, etc.?

En projectes faig servir la llengua de la institució finançadora: anglès en els projectes finançats per la Comissió Europea, castellà en els finançats pel govern central i català en els finançats per la Generalitat. Desgraciadament, el nombre de projectes finançats és Comissió Europea > Madrid > Generalitat. D'altra banda, les publicacions científiques són quasi totes en anglès. Les classes de pregrau a la universitat les faig en català, i pel que fa a conferències i seminaris, els dono en la llengua que em suggereixen els organitzadors, sovint l'anglès.

El fet que avui la comunicació científica internacional es desenvolupi majoritàriament en anglès dificulta l'ús del català? Com intervé el castellà en aquest escenari?

L'ús majoritari de l'anglès per a la comunicació científica és imprescindible per aconseguir globalització i immediatesa en la transmissió del coneixement, característiques inherents a la recerca científica. Encara que molts castellanoparlants pensin el contrari, el castellà no ho té gaire millor que el català. En qualsevol cas, la no-utilització intensiva d'una llengua minoritària per al treball científic no és un factor important que dificulti la seva supervivència, com s'està demostrant en el cas d'altres llengües minoritàries com l'holandès o les escandinaves.

A l'hora d'utilitzar el català en les teves comunicacions científiques, sents que pots expressar-ho tot sense dificultats? Creus que la teva percepció és generalitzable als professionals del teu àmbit?

Personalment, no tinc dificultats especials per expressar-me científicament en català. En qualsevol cas, la dificultat no és menor que la que tinc per fer-ho en castellà, ans al contrari. Algun cop faig servir alguna paraula directament en anglès perquè no estic segur de la traducció correcta (consensuada) al català. Altres vegades, tot i coneixent la traducció d'una paraula al català, utilitzo

ambdós termes, català i anglès, amb la finalitat de difondre el terme català i, al mateix temps, facilitar la connexió amb la literatura científica en llengua anglesa. Conec un nombre gens menyspreable de professionals, especialment de l'àmbit mèdic que, tot i ser catalanoparlants, diuen que preferixen el castellà per a les seves comunicacions científiques públiques, encara que tinguin lloc localment.

Creus que hi ha prou terminologia científica disponible en català a la teva especialitat? Tots els conceptes científics que ens arriben a través de l'anglès o del castellà tenen traducció en català?

La terminologia científica en català està força desenvolupada gràcies a institucions com el TERMCAT. De tant en tant, em trobo amb algun terme que em planteja dificultats, ja sigui perquè no té traducció, ja sigui perquè no la conec. Un cop més, el desavantatge competitiu respecte del castellà no és massa gran, sinó que ho és molt més respecte de l'anglès, atès l'immens predomini d'aquesta llengua en la comunicació científica internacional i la seva flexibilitat a l'hora de crear nous termes. Convindria fer una tasca encara més intensa per a la difusió de la terminologia científica en català i caldria que es fes aprofitant al màxim les noves tecnologies de la informació.

Quines eines t'ajuden més a l'hora d'utilitzar el català? Quines no hi són i penses que podrien ser-te útils?

El corrector ortogràfic i el diccionari de sinònims que ofereixen els programes ofimàtics són eines molt útils. Seria també molt interessant disposar de vocabularis científicotècnics en format electrònic.